VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

15.10.2021

Asiaintuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle arpajaisverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Asia: HE 145/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Tausta

Jo ennen koronakriisiä rahapelituottojen ennakoitiin laskevan kuluvalla kehyskaudella, mutta koronakriisin johdosta lasku on ollut entistä suurempi. Veikkauksen aleneva tuloskehitys heijastuu suoraan Veikkauksen edunsaajille jaettavaan avustuksiin, kuten liikunnan rahoitukseen. Veikkauksen tulojen laskua kompensoitiin lähes täysimääräisesti vuonna 2021 ja kompensoidaan osittain vuosina 2022 ja 2023. Vuodesta 2024 alkaen kompensoinnista ei ole tehty päätöstä.

Vuodelle 2021 tarvitusta kompensaatiosta osa, 80 miljoonaa euroa rahoitettiin alentamalla arpajaisveroa. Arpajaisverolakia muutettiin määräaikaisella lailla vuodeksi 2021 siten, että yksinoikeudella toimeenpantaviin arpajaisiin sovellettava verokanta alennettiin 12 prosentista 5,5 prosenttiin.

Hallitus on päättänyt jatkaa rahapelien tuottojen turvaamista edunsaajille jatkamalla arpajaisverotuksen kevennystä siten, että Veikkaus Oy:n tuloutus olisi 80 miljoonaa euroa suurempi kuin siinä tapauksessa, että arpajaisveron alentamista ei jatkettaisi. Hallitus esittää muutettavaksi arpajaisverolakia väliaikaisesti siten, että yksinoikeudella toimeenpantaviin arpajaisiin sovellettava verokanta alennettaisiin väliaikaisesti 5,0 prosenttiin vuosille 2022 ja 2023. Muu osa kompensaatiosta (yhteismäärältään 330 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 305 miljoonaa euroa vuonna 2023) rahoitettaisiin kehysvaikutteisin budjettivaroin sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla hyödyntämällä jakamattomia voittovaroja.

Valtionhallinnon rooli liikunnan, liikkumisen ja urheilun edistäjänä

Lapsista ja nuorista sekä aikuisista vain noin kolmannes ja ikäihmisistä muutama prosentti liikkuu terveytensä kannalta riittävästi[1, 2]. Tutkimuksista on saatu viitteitä, että koronapandemiaan liittyvät rajoitustoimet ovat vähentäneet osan väestöstä liikkumista entisestään. Väestön liian vähäisen liikunnan yhteiskunnalliset kustannukset ovat vuositasolla arviolta yli kolme miljardia euroa[3].

Huolta herättää myös väestön terveys ja toimintakyky, jotka kehittyivät vuosikymmen ajan myönteisesti, mutta myönteinen kehitys tyrehtyi 2010-luvulla. 2010-luvulla muun muassa lihavuus ja mielenterveysongelmat ovat yleistyneet, koettu työkyky heikentynyt ja iäkkäiden toimintakyky ei ole enää parantunut.[4] Nykyisin esimerkiksi noin 10 % suomalaisista sairastaa tyypin 2 diabetesta, josta merkittävä osa olisi ehkäistävissä elintapamuutoksilla, kuten liikunnalla.

Koko väestön tasolla riittämätön liikunta aiheuttaa lisäkustannuksia liittyen esimerkiksi terveydenhuollon suoriin kustannuksiin, tuottavuuskustannuksiin (menetetyt työpanokset), ikääntyneiden kasvaviin hoivakuluihin, syrjäytymisen kustannuksiin sekä sosiaalietuuksien lisäkustannuksiin. Panostuksilla ennaltaehkäisevään terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä arkiliikunnan vahvistamiseen saavutetaan merkittäviä parannuksia yksilöiden elämänlaatuun.

Fyysinen aktiivisuus liittyy moniin yhteiskunnallisesti merkittäviin julkishallinnon tehtäviin. Marinin hallituksen ohjelmassa tavoitteeksi on asetettu 75 % työllisyysasteen saavuttaminen. Tavoite edellyttää muun muassa työurien pidentämistä sekä osatyökykyisten ja ikääntyneiden työllistymisen lisäämistä. Työkyvyn perustan muodostavat fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen toimintakyky, joihin kaikkiin liikunnalla on merkitystä. Työ- ja toimintakyvyn lisäksi liikunnalla on merkitystä esimerkiksi terveyteen ja hyvinvointiin, oppimiseen, yhteisöllisyyteen, kotouttamiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn, sotilaalliseen suorituskykyyn ja ilmastonmuutoksen torjuntaan.

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

15.10.2021

Valtion liikuntatoimen määrärahat koostuvat pääosin valtiontalouden kehyksen ulkopuolisista rahapelituotoista, veikkausvoittovaroista. **Valtion liikuntatoimen määrärahoista rahoitetaan suomalaisen liikunta- ja urheilukulttuurin kannalta keskeisiä toimintoja**, kuten kuntien liikuntapalveluita ja liikuntapaikkarakentamista, kansalaistoimintaa (liikuntajärjestöt ja seurat), huippu-urheilua, liikunnan koulutusta ja tutkimusta, suurtapahtumia sekä eri väestöryhmien fyysistä aktiivisuutta edistäviä hankkeita ja Liikkuvat-ohjelmia.

Yhteiskunnallisesti merkityksellisen ja arvokkaan liikuntatoimialan rahoitus on välttämätöntä turvata kompensoimalla veikkausvoittovarojen lasku. Arpajaisveron väliaikaisen alentamisen jatkaminen on kannatettava keino, jolla voidaan kompensoida veikkausvoittovarojen laskua vuosina 2022 ja 2023.

Pitkällä tähtäimellä tarkasteltuna on kuitenkin kestämätön tilanne, että yhteiskunnallisesti merkittävä liikuntatoimiala on riippuvainen vaikeasti ennakoitavissa olevista rahapelituottojen määrästä. Rahapelituottoihin liittyy myös eettisiä ongelmia. **Varsin nopealla aikataululla on löydettävä pysyvämpiä ratkaisuja liikunnan pitkäjänteisen rahoituksen turvaamiseksi.**

Minttu Korsberg
Valtion liikuntaneuvoston pääsihteeri
LitM, väitöskirjatutkija

Valtion liikuntaneuvosto on opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin, joka arvioi valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella, tekee aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi sekä antaa lausuntoja liikuntamäärärahojen käytöstä.

---

[1] Kokko, S. & Martin, L. (toim.) 2019. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1.
[2] FinTerveys 2017 -tutkimus. THL.
[3] Vasankari, T. & Kolu, P. (toim.) 2018. Liikkumattomuuden lasku kasvaa – vähäisen fyysisen aktiivisuuden ja heikon fyysisen kunnon yhteiskunnalliset kustannukset. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 31/2018.
[4] Finterveys 2017 -tutkimus.